

Bydgoszcz, dnia 30.03.2016 r.

Opracowanie wykonane na zlecenie Gminy Trzemeszno. Każda strona została podpisana.

Autor: mgr inż. Karolina Jamska

z up. BURMISTRZA
Dariusz Janikowski
Zastępca Burmistrza

Potwierdzenie odbioru

**Inwentaryzacja ornitologiczna i chiropterologiczna dla budynku szkoły
przy ul. 1-Maja 11 w Trzemesznie**

**(część opisowa oraz dokumentacja fotograficzna na płycie – płyta jest integralną częścią
opracowania)**

INFORMACJE WSTĘPNE

Niniejsze opracowanie należy załączyć do dokumentacji składanej w Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska. **Jakiegolwiek prace w miejscach występowania ptaków i nietoperzy można wykonywać dopiero po uzyskaniu pozwolenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (RDOŚ) na zniszczenie siedliska zwierząt chronionych** w terminach wyznaczonych przez RDOŚ i po absolutnym upewnieniu się, że w otworach i szczelinach nie ma zwierząt. Ptaki i nietoperze występujące w budynkach są chronione przez cały rok, a wymienione pozwolenie dotyczy wyłącznie niszczenia ich siedliska, a nie zabijania młodych czy dorosłych osobników, niszczenia jaj lub czynnych gniazd. Niniejsze opracowanie wraz z decyzją RDOŚ należy przekazać do zapoznania się inwestorowi, wykonawcy, kierownikowi i nadzorcy robót. Dokumenty te zawierają ważne dla nich informacje, których przestrzeganie zabezpieczy ich przed konsekwencjami prawnymi wynikającymi z łamania zakazów dotyczących gatunków chronionych. Niniejsza opinia nie ma mocy prawnej, zatem nie stanowi podstawy do zniszczenia siedliska zwierząt chronionych. Wyniki opisanych tu kontroli zostaną przekazane do wiadomości organów ochrony przyrody.

1. Opis terenu

Niniejsze opracowanie dotyczy budynku przy ul. 1-maja 11 w Trzemesznie zajmowanego przez szkołę podstawową nr 2. Jest to zabytkowy obiekt zbudowany na planie prostokąta. Ma on 2 równoważne wejścia główne zatem na potrzeby niniejszego opracowania ścianę od strony ul. 1-Maja określiłam jako frontową, a tą od strony ul. Dąbrowskiego jako tylną. Planuje się tu następujące prace: docieplenie ścian od wewnątrz, wymiana stolarki, wymiana kotła i izolacja przewodów, docieplenie stropów. Inwestor nie będzie wykonywał żadnych prac na elewacji obiektu oraz na dachu jak np. wymiana dachówki, renowacja elewacji, wymiana rynien, rur spustowych i obróbek blacharskich. Prace planowane są na okres od maja do sierpnia 2017 r.

2. Metodyka

W dniach 23-27 marca 2016 r. przeprowadziłam łącznie 3 kontrole budynku pod kątem występowania w nim ptaków i nietoperzy. Polegały one na poszukiwaniu rzeczywistych i potencjalnych miejsc lęgowych ptaków oraz schronień nietoperzy. W tym celu z poziomu gruntu za pomocą lornetki wyszukiwałam ślady bytowania zwierząt (gniazda, ślady odchodów, charakterystyczne zadrapania i zabrudzenia elewacji itp.), wszelkie otwory, szczeliny i inne wnęki,

które mogłyby być zasiedlone przez ptaki i nietoperze oraz obserwowałam zachowanie zwierząt. Skontrolowałam również strych. Wykonałam dokumentację fotograficzną (płyta CD). Ponieważ kontrole zostały wykonane poza okresem lęgowym niektórych gatunków ptaków i okresem aktywności nietoperzy, inwentaryzowałam również potencjalne schronienia i miejsca lęgowe. Zalecenia opracowywałam z ich uwzględnieniem, kierując się uwarunkowaną prawnie zasadą przeczności: Ustawa Prawo ochrony środowiska Dz.U. nr 62 poz. 627:

Art. 6.

pkt. 1. Kto podejmuje działalność mogącą negatywnie oddziaływać na środowisko, jest obowiązany do zapobiegania temu oddziaływaniu.

pkt. 2. Kto podejmuje działalność, której negatywne oddziaływanie na środowisko nie jest jeszcze w pełni rozpoznane, jest obowiązany, kierując się przecznością, podjąć wszelkie możliwe środki zapobiegawcze.

3. Wyniki

W budynku przy ul. 1-maja 11 w Trzemesznie stwierdziłam rzeczywistą lub potencjalną obecność:

- a) kawki *Corvus monedula* – 1 para tych ptaków gniazduje w kominie budynku (Fot. 1 i 2).
- b) jerzyka *Apus apus* – w budynku stwierdziłam rzeczywiste miejsca lęgowe jerzyka. Na ścianie frontowej to: szczeliny w murze przy rurze spustowej lewej (przykład Fot. 3-6) i prawej (Fot. 6 i 7). Na ścianie tylnej to: szczelina w murze za rurą spustową prawą (przykład Fot. 8 i 9). Znajdują się tu gniazda oraz ślady odchodów. Potencjalne miejsca lęgowe to szczeliny pod obróbką blacharską (przykład Fot. 10) i pod dachówkami (przykład Fot. 11) zlokalizowane na obu ścianach. Szacuję łączną liczbę jerzyków zasiedlających obiekt na 7 par.
- c) małych ptaków wróblowych np. kopcuszką, pleszki itp. – na ścianie frontowej w murze po lewej stronie znajduje się obszerna wnęka, która potencjalnie może być przez nie wykorzystywana (Fot. Fot. 6 i 12).
- d) nietoperzy z rodziny mroczkowatych *Vespertilionidae* – na strychu stwierdziłam obecność 2 gatunków nietoperzy: gacka *Plecotus sp.* (na podstawie śladów żerowania – obgryzione skrzydło rusałki pawik *Inachis io* – typowy ślad pozostawiony przez gacka –Fot. 13) oraz niezidentyfikowanego większego gatunku (na podstawie obecności odchodów – Fot. 14). Zwierzęta najprawdopodobniej dostają się na strych przez szczeliny w oknach (przykład Fot. 15 i 16) lub przez szczeliny pod dachówką (przykład Fot. 17). Podczas kontroli nie stwierdziłam aktywności nietoperzy w budynku ani w jego okolicach, co jest spowodowane tym, że ssaki te nie są jeszcze aktywne po kończącym się dopiero okresie hibernacyjnym. Śladów bytowania nietoperzy było niewiele, zatem strych stanowi schronienie najwyżej kilku osobników. Potencjalnymi schronieniami nietoperzy są również zewnętrzne szczeliny w górnej części niektórych okien (przykład Fot. 18 i 19). W chwili obecnej żadne zwierzęta z nich nie korzystają, jednak nie jest to wykluczone w okresie aktywności.

4. Zalecenia i wnioski

4.1. Ogólne warunki prowadzenia prac remontowych

Większość prac planowanych w budynku nie spowoduje żadnych negatywnych konsekwencji dla zwierząt z niego korzystających. Większość z nich zasiedla ściany od zewnątrz, a tu żadne prace nie są planowane. W związku z tym większość prac można prowadzić bez żadnych ograniczeń. W przypadku planowania prac w obrębie elewacji i dachu w przyszłości, należy wykonać ekspertyzę przyrodniczą uwzględniającą zalecenia zapewniające ochronę ptakom zasiedlającym obiekt.

Prace, które mają lub mogą mieć negatywny wpływ na zwierzęta to:

- ocieplenie dachu od wewnątrz i wymiana okien na strychu – spowodują zamknięcie strychu dla nietoperzy, a tym samym utratę ich siedliska. Prace mogą też spowodować uwięzienie ssaków.
- wymiana stolarki okiennej w miejscach, gdzie nad oknami znajdują się szczeliny potencjalnie wykorzystywane przez nietoperze może spowodować zranienie zwierząt oraz utratę czasowych kryjówek.

W związku z powyższym przed przystąpieniem do prac remontowych, poza okresem rozrodczym nietoperzy tj. między 1 września 2016 a 31 marca 2017 należy zabezpieczyć wszystkie szczeliny i otwory na strychu, którymi nietoperze mogą dostać się do jego wnętrza, a także zabezpieczyć wszystkie szczeliny nad oknami. Trzeba to zrobić bardzo dokładnie pamiętając, że nietoperze mogą przecisnąć się przez szczelinę wielkości nawet 0,5 cm!!!. Należy tu użyć plastikowej, sztywnej, ale elastycznej siatki o oczkach o maksymalnych wymiarach 1x1 cm (przez większe oczka mogą przecisnąć się małe nietoperze). Siatkę należy przymocować tak, aby dolna jej część swobodnie, ale szczerlnie opierała się o dolną krawędź otworu. Takie rozwiązanie powoduje, że siatka otwiera się wyłącznie na zewnątrz, co pozwoli na opuszczenie schronień ewentualnie zimującym w budynku nietoperzom, jednocześnie zapobiegając ich powrotowi. Należy dołożyć wszelkich starań, aby zabezpieczenie było szczelne ze wszystkich stron. Między siatką a brzegiem otworu nie mogą znajdować się żadne przerwy większe niż 0,5 cm. Sposób montażu opisanego zabezpieczenia na przykładzie otworu na ścianie obrazuje rycina 1.

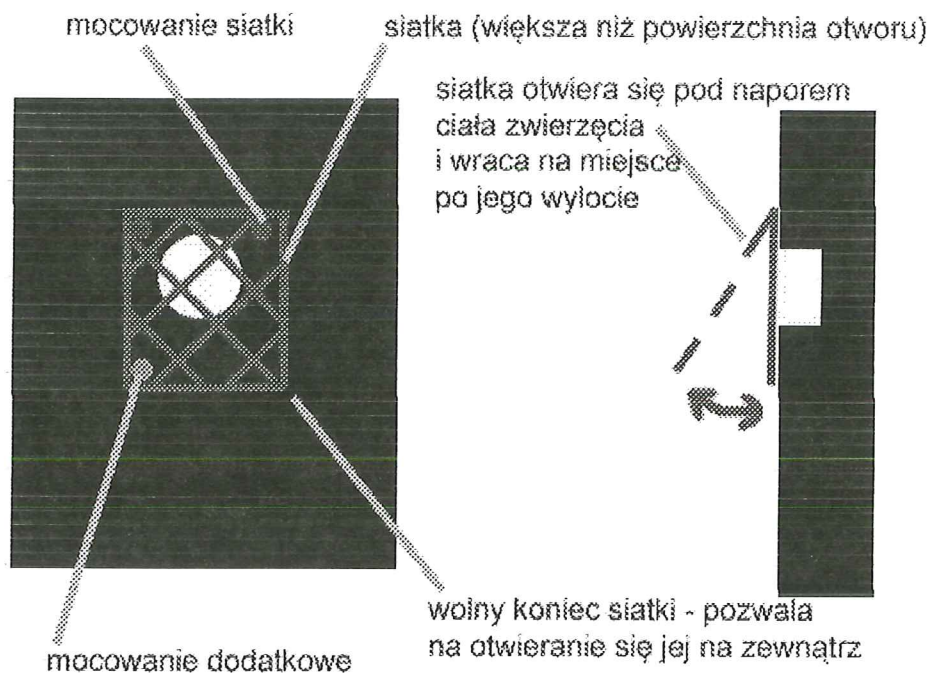
Te z otworów nad oknami, których wewnątrz jest całkowicie widoczne z zewnątrz, można zamknąć trwale np. za pomocą pianki montażowej.

Po takim przygotowaniu planowane prace można wykonywać bez przeszkód.

Prace zabezpieczające należy wykonywać pod nadzorem chiropterologa.

Oba kominy – zasiedlony i niezasiedlony - po sezonie lęgowym kawki tj. między 15 lipca 2016 a 28 lutego 2017 należy szczerlnie i trwale zamknąć za pomocą metalowej solidnej siatki o oczkach nie większych niż 2 cm. Zasiedlenie kominów może być niebezpieczne dla ptaków. Zdarza się bowiem, że wpadają one do przewodów i nie mogą się z nich wydostać. Z tego powodu, gdy tylko ptaki wyprowadzą lęgi, należy im uniemożliwić dalsze korzystanie z komina.

Podczas prowadzenia wszystkich robót należy zwracać szczególną uwagę na to, czy w zamykanych szczelinach i otworach nie znajdują się żadne zwierzęta. Ptaki i nietoperze mogą zmieniać miejsca bytowania w ciągu sezonu lub czasowo je opuszczać. Mogą również pojawiać się w budynku w okresie jesienno-zimowym. W przypadku znalezienia jakiegokolwiek zwierzęcia należy niezwłocznie przerwać prace w okolicy jego występowania, zapewnić mu swobodny dostęp do kryjówki oraz skontaktować się ze specjalistą. Należy przy tym pamiętać, że każda szczelina może stać się miejscem bytowania zwierząt.

Rycina 1. Schemat zabezpieczenia otworu pozwalającego na wydostanie się zwierząt z otworu, a uniemożliwiającego im powrót.

4.2. Zalecenia kompensacyjne

Jako kompensację dla utraconych potencjalnych i rzeczywistych miejsc lęgowych ptaków i schronień nietoperzy należy:

- a) 1 budkę lęgową dla kawki zamontować najpóźniej w ciągu tygodnia od zamknięcia kominów, przy górnej krawędzi komina w miejscu niewidocznym z zewnątrz (Fot. 20).
- b) 1 schron dla hibernacyjno-rozrodczy dla nietoperzy zamontować na strychu (wewnątrz) przy centralnym oknie znajdującym się na ścianie frontowej. W ramie okiennej lub na jej połączeniu z murem poprowadzić otwór wlotowy o wysokości 3 cm i szerokości 5 cm oraz zamontować drewniany łącznik między szczeliną a otworem w skrzynce. Cały schron można ocieplić z zewnątrz tak, aby przez szczelinę wlotową zimno nie dostawało się do wnętrza strychu. Takie rozwiązanie pozwoli na zagospodarowanie strychu w przyszłości, a jednocześnie na korzystanie przez nietoperze z bezpiecznego schronienia.

Skrzynka dla kawki powinna być wykonana z trocinobetonu lub drewna. Zalecany jest trocinobeton, który zapewnia skrzynce trwałość i brak konieczności ponoszenia dodatkowych kosztów związanych z jej wymianą w przyszłości. Budka drewniana musi mieć daszek pokryty papą, aby wydłużyć jej trwałość.

Wymiary budki dla kawki (typ D) to 45/21/21 cm (wysokość /wymiary dna). Otwór wlotowy powinien mieć średnicę 8,5-9 cm (nie mniejszą) i znajdować się na wysokości minimum 27 cm. Przykład poprawnie zbudowanej skrzynki dla kawki obrazuje fotografia 21. Gotowe konstrukcje budek dla ptaków mogą różnić się nieznacznie wymiarami od podanych powyżej, ale jest to dopuszczalne, jeśli nazwa towaru jest zgodna z powyższym opisem, a różnice dotyczą jedynie

[Podpis]

wysokości lub szerokości budki. Wymiary zaznaczone w opisie na szaro nie mogą być mniejsze od podanych powyżej.

Schron dla nietoperzy powinien być wykonany z surowego nieheblowanego drewna. Ważne, żeby cała jego powierzchnia była bardzo szorstka. Skrzynka powinna mieć wymiary 70x50x10 cm (wysokość x szerokość x głębokość). Otwór wlotowy w schronie należy umieścić u dołu konstrukcji. Schemat montażu skrzynki dla nietoperzy przedstawia Fot. 22.

Skrzynki dla kawki i nietoperzy muszą być otwierane. Należy je czyścić co 2 lata - w okresie między 15 października a 29 lutego – budka dla kawki – i w okresie 1 września – 31 października – schron dla nietoperzy.

Obie skrzynki należy wymieniać w miarę zużycia. Budki muszą stanowić siedlisko trwałe i być stale dostępne dla zwierząt. Nie wolno ich w przyszłości demontować lub zamykać, ponieważ będzie to stanowiło łamanie przepisów ochrony przyrody.

Działania kompensacyjne należy wykonywać pod nadzorem ornitologa i chiropterologa.

Opisane działania kompensacyjne są dostosowane do zabytkowego charakteru budynku. Skrzynki w zasadzie nie wpływają na jego wygląd.

